

”O huru ljuvlig är Din boning Herre kär
Ditt tempel och din kyrka”. Sv. Ps. 207.

Brösarps Kyrka

Det yttre av Brösarps kyrka talar inte om någon särskilt hög ålder; korsarmarna, de stora fönstren, tornets dekoration av listverk, nischer och bågar och dess låga takhätta vittna om en ombyggnad under 1800-talet.

Men när vi väl kommit in i kyrkan, stå vi genast inför ett härligt 1100-talsmonument: den höga altarcvæggen, vari altarnischen — absiden — öppnar sig. Det är en ståtlig anblick som detta parti av den äldsta kyrkan visar: både absiden och korvæggen äro täckta av romanska *målningar* i rödbrunt och blågrått — Kristus som världens domare, omgiven av evangelistsymbolerna samt Petrus och Paulus, och därunder alla apostlarna i ett bågalleri. Bårder av invecklade geometriska ornament dela f. ö. upp denna fina målningssvit från den äldre medeltiden, som ovanligt vackert visar, vad en liten lantkyrka kunde kosta på sig redan för 800 år sen. Ornamentbanden upptill på korvæggen markerar, hur högt kyrkans ursprungliga bjälktak legat: ett trätak täckte då även det något bredare långhuset (menighetens rum), som även hade väggmålningar men nu är rivet. (Först under senare medeltid byggdes kryssvalven av tegel i lantkyrkorna).

Till kyrkans äldsta inredning, från 1100—1200-talen, hör också den ståtligt formade *dopfunten* av granit, en "omvändelsens brunn", och *rökelsekaret* av brons, som svingats inför altaret vid nattvardens under. Dess lock är uppbyggt som ett centraltempel, kanske Den Heliga Gravens Kyrka i Jerusalem som symbol för uppståndelsen?

Kyrkans förnämsta minne från reformationstiden är *predikstolen*, som är en av de märkligare i bygden, (jfr. den i Maglehem). Den stammar från åren omkr. 1600 men har ännu kvar en långsmal form, som var rätt typisk för "korgen" under 1500-talet. Dess stil visar tidig renässans, och bågfälten ha haft en intarsia-dekoration, d. v. s. i trä inlagda blomornament, som senare övermålat med evangelistbilder. — Dopfontens *mässingsfat*, med Bebådelsen som motiv, är ungefär samtidigt — då hade man väl definitivt upphört med att doppa ned hela barnet i "dopkällan".

Predikstolens kerub med *timglas*, som skulle erinra om den korta nådatidens flykt (och kanske också ha den praktiska funktionen att markera predikans lämpliga längd), kom till under 1600-talets svenska del, och då fick kyrkan också en röd *mässbake* med silverspänne (1672).

"1761 är denna Altartafla förferdigad uti Probsten Herr M. A. Thomei tid", står det bakpå *altaruppsatsen*, och det kan rimma rätt väl med barock-arten hos denna ståtliga, tunga arkitekturskärm med infällda

oljemålningar. Dittills hade där sedan medeltidens slut stått ett altarskåp med Maria och barnet samt evangelisterna som huvudfigurer, i snideri och rik färg. Kanske tillkom det stora nya altaret i samband med tillbyggnad av den norra korsarmen (vilken i sin tur är att se som en karakteristisk yttring av 1700-talets växande välstånd och befolkning).

Men hundra år senare kommer den genomgripande förändringen av Brösarps kyrka: 1859 får byggmästare Östberg i Kristianstad uppdrag att göra ritningar till en *utvidgning mot söder* och påbyggnad av tornet, och därmed försvinner huvuddelen av det medeltida templet. Dess valv (som lära ha varit daterade 1411), rivs och ersättes med höga tunnvalv av trä — men i det yttre "låtsar" man medeltid med rundbågar i dekorationen. Lyckligtvis sparade man 1100-talskoret, och "tack vare" det nya höga innertaket kunna vi nu där åter, efter restaureringen på 1900-talet, få en föreställning om medeltidens kyrkorum — trångt och dunkelt men starkt präglad av en hög konst.

G. Å.

*

Att Brösarps kyrka redan under sina första århundraden varit väl ihågkommen och prydd med goda konstverk bekräftas ytterligare av tvenne träskulpturer, som i skadat skick nu förvaras på Lunds Universitets Historiska Museum: det är en sittande Maria med barnet och en sittande helig biskop — båda troligen efter franska förebilder skurna här under 1200-talet. Möjligen har Brösarps kyrka (enl. en äldre inskrift) varit vigd åt den heliga Jungfrun Margareta.

1972 företogs efter ritningar av arkitekt Torsten Leon-Nilsson, Ignaberga, en genomgripande restaurering av kyrkans interiör. Den gick bl a ut på en ändring av korpartiet så att målningarna i absidens hjälmvalv frilades. Absidens dörr igenmurades och i dess ställe upptogs ett litet fönster. Friläggningsen möjliggjordes genom att altaruppsatsen från 1700-talet flyttades till norra korsarmen, som också är från samma tid. Korpartiets medeltida karaktär har på detta sätt mera kommit till sin rätt.

Bänkinredningen i sidoskeppen, som delvis var mycket illa åtgången, ersattes med stolar och mittskeppets bänkar gjordes mera sittvänliga. En sakristia och ett förrådsrum inreddes på vardera sidan av mittgången längst ner vid utgången till vapenhuset.

Hela kyrkan med sina bänkar m. m. ommålades och kyrkorummet fick därigenom en varmare färgton än det förut haft. Detta är vår tids bidrag till Brösarps kyrkas förskönande för att göra den till ett än värdigare gudstjänstrum.

S-B. L.